30.5.2022

LAUSUNTO valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (U 37/2022 vp)

Kaupan liitto kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua kantansa otsikkoasiassa ja lausuu seuraavaa.

1. Kestävän kulutuksen edistäminen sääntelyn keinoin

Kaupan liiton yleinen kanta on, että kestävän kulutuksen edistäminen vaatii toimenpiteitä niin tavaroiden tuottajilta, myyjiltä kuin kuluttajilta. Tasapainon löytäminen eri osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä on tärkeätä, jotta sääntely ei käänny tavoitteitaan vastaan.

Komission ehdottamat muutokset sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin, jotka edellyttäisivät mm. ympäristöväittämien perustelemista, ovat ymmärrettäviä ja osin myös kannatettavia. Ne tulisi kuitenkin määritellä tarkkarajaisemmin, jotta yrityksille on selvää, milloin perustelut riittävät.

Komission ehdottamia muutoksia kuluttajien oikeuksia koskevaan direktiiviin ei tyrmätä täysin, mutta niiden toimivuus kestävän kulutuksen ohjaamisessa herättää epäilyksiä. Huolia liittyy myös uusien ja jo olemassa olevien myyjän velvoitteiden yhteensovitukseen.

Huomautamme, että tiedot tavaroiden kestävyydestä ja korjattavuudesta ovat hyödyllisiä vain, jos ne todella ohjaavat kuluttajien käyttäytymistä. Relevantti informaatio riippuu vahvasti tuotteesta tai tuoteryhmästä ja on turhaa, jos se ei kiinnosta kuluttajia tai jos kuluttajien on vaikea hahmottaa tietojen merkitystä.

Kaupan liitto tuo myös esille tavoitteensa siitä, että kuluttajilta vaadittaisiin tavaran käyttö- ja huolto-ohjeiden noudattamista sillä uhalla, että niiden sivuuttaminen voi vähentää kuluttajan oikeuksia, vaikka nyt annettuihin ehdotuksiin tällaista mahdollisuutta ei sisälly.

Tuottajan antamat tiedot kaupallisesta takuusta tai tavaran korjattavuudesta eivät saa kasvattaa myyjän velvoitteita ja vastuuta kohtuuttomasti. Esimerkiksi varaosien pitäminen kuluttajien saatavilla vaatii panostuksia logistiikkaan ja varastointiin, minkä tulisi olla ensisijaisesti valmistajien tehtävä. Tavaran korjattavuus ei myöskään ole tae siitä, että korjaaminen olisi kierrättämistä ympäristöystävällisempi vaihtoehto, esimerkiksi uusien tuotteiden paremman energiatehokkuuden vuoksi.

Lopuksi huomautetaan, että uusien tiedonantovelvoitteiden ja ympäristöväittämien perustelemisen vaihteleva täytäntöönpano ja valvonta jäsenmaissa johtaa väistämättä yritysten epätasapuoliseen kohteluun ja uusiin esteisiin sisämarkkinoilla. Siksi kuluttajansuojaa tiukentaviin säännöksiin ei pidä jättää kansallista liikkumavaraa, vaan vaatimusten tulisi olla täysin harmonisoituja. Samalla velvoitteiden tulisi koskea yhtäläisesti EU:ssa ja kolmansissa maissa toimivia myyjiä.

2. Valtioneuvoston kanta direktiiviehdotuksiin

Kaupan liitto katsoo valtioneuvoston kannan olevan perusteltu ja johdonmukainen ja eri osapuolten intressit pitkälti tasapainoisesti huomioon ottava, ja yhtyy pääosin esitettyihin linjauksiin.

Valtioneuvoston tavoin pidämme tärkeänä puuttua harhaanjohtavien ympäristöväitteiden ja kestävyysmerkintöjen esittämiseen. On kuitenkin vältettävä tilannetta, jossa esimerkiksi jo vakiintuneet ja kuluttajien yleisesti tunnistamat kestävyysmerkinnät muuttuisivat lainvastaisiksi pelkästään siksi, että ne eivät ole riippumattomien kolmansien osapuolten tai viranomaisten todentamia. Riittävänä tulisi pitää sitä, että ympäristöväittämän tekevä tai kestävyysmerkintää käyttävä yritys voi pitää väittämästä tai merkinnästä kiinni esittämällä riittävästi perusteita tai näyttöä sen tueksi.

Kaupan liitto jakaa valtioneuvoston kannan, jonka mukaan uusien kuluttajiin kohdistuvien tiedonantovaatimusten jatkuva kasvattaminen lisää riskiä siitä, että kuluttajat eivät enää perehdy lainkaan annettuihin tietoihin tai että he eivät kykene erottamaan kulutusvalintojensa kannalta keskeisimpiä tietoja. Tuemme valtioneuvoston tavoitetta huolellisesti arvioida neuvottelujen kuluessa, miltä osin ehdotetut lisätiedot tuovat aidosti lisäarvoa kuluttajille, ja välttää tarpeetonta hallinnollista taakkaa elinkeinonharjoittajille.

Kaupan liitto kannattaa valtioneuvoston tavoitetta pyrkiä neuvotteluissa löytämään ratkaisuja, joilla vältetään harhaanjohtavan kuvan antaminen kuluttajan oikeudellisesta asemasta niissä jäsenmaissa, jotka ovat hyödyntäneet tavarankauppadirektiiviin ja digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevaan direktiiviin sisältyvää liikkumavaraa. Vaikka Kaupan liitolla on eriävä näkemys siitä, onko kansallisen liikkumavaran käyttäminen ylipäätään ollut tarpeellista, tilannetta ei pidä mutkistaa asettamalla myyjille uusia velvoitteita, jotka ovat huonosti yhteensovitettavissa muuhun lainsäädäntöön.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Ilari Kallio
Johtava asiantuntija